

БЕОГРАД - На данашњи дан 2004 - Умро је амерички глумац Марлон Брандо, који је каријеру започео у позориштима на Бродвеју, али су му светску славу донеле филмске улоге "младих гневних људи" педесетих година 20. века. Награђен је Оскаром за главну улогу у филму "На доковима Њујорка", али је 1973. одбио да прими Оскара за главну улогу у филму "Кум", протестујући против политике владе САД према Индијанцима. Уместо да оде на церемонију доделе награде, послао је једну индијанску глумицу да опише патње америчких Индијанаца. Остали филмови: "Трамвај звани жеља", "Вива Запаата!", "Јулије Цезар", "Млади лавови", "Једноооки Џек", "Побуна на броду Баунти", "Грофица из Хонгконга", "Одсјај у златном оку", "Последњи танго у Паризу", "Апокалипса сада".

Данас је среда, 1. јул, 182. дан 2026. До краја године има 183 дана.

1804 - Рођена је француска књижевница Армандина Орор Лусил Дипен, бароница Дидеван, познатија под псеудонимом Жорж Санд, претеча феминизма, аутор сентименталних, социјалних романа и прича. Оставила је и обимну преписку и мемоаре. Дела: "Индијана", "Лелија", "Консуело", "Ђавоља бара", "Нахоче Франсоа", "Мала Фадета", "Она и он", "Маркиз де Вимер", "Мајстори трубачи", "Повест мог живота".

1835. у Пешти је изашао први број "Сербског народног листа", илустрованог књижевног недељника. Покренуо га је културни и национални радник, публициста и уредник "Летописа" Матице српске Теодор Павловић. Лист је с краћим прекидима излазио до 1848. 1839 - Умро је турски султан Махмуд II, који је током владавине од 1808. до смрти спровео низ реформи у настојању да да спута разне сепаратне тенденције. Године 1826. уништио је Јаничаре. Брутално је гушио бунт хришћанских устаника, али није успео да сузбије тежње Срба и Грка ка стварању самосталних држава. После Турско-руског рата од 1806. до 1812. Букурештанским миром је амнестирао учеснике Првог српског устанка, под притиском Русије, и обећао је Србији извесну аутономију, што је потом изиграо. После новог Турско-руског рата од 1828. до 1829. признао је Једренским миром аутономију Србији, Влашкој и Молдавији, а Грчка је постала независна.

1860 - Умро је амерички проналазач Чарлс Гудјер, који је 1839. открио процес вулканизације каучука, што је допринело брзом развоју индустрије гуме, посебно прозводњи аутомобилских гума.

1867 - Под притиском Канађана британска влада је донела "Северноамерички закон" на основу којег су провинције Онтарио, Квебек, Нова Шкотска и Њу Бранзвик створиле конфедерацију Канаду са статусом доминиона.

1872 - Рођен је француски инжењер и пилот Луј Блерио, пионир ваздухопловства, који је 1909. први авионом прелетео Ламанш. Испрва је покушавао да направи авион махокрилац (орнитоптер), али је брзо одустао од те идеје и 1903. је конструисао први авион, а 1906. авион с мотором који је имао три цилиндра. У Првом светском рату је производио авионе за француско ратно вазухопловство, који су били међу најуспешнијим у то време.

1876 - Умро је руски револуционар Михаил Александрович Бакуњин, најзначајнији мислилац анархизма. После војне академије служио је две године у гарди, а затим је од 1841. до 1847. путовао по Немачкој, Француској и Швајцарској, иступајући против царског самодржавља и кметства у Русији. Царска влада му је наложила да се врати у земљу, а када је то одбио лишила га је племићке титуле и одузела сву имовину. У револуцији 1848. је учествовао у прашком устанку, а 1849. је руководио устанком у Дрездену. После пропасти устанка ухапшен је и осуђен на смрт, али му је казна замењена доживотном робијом, после чега је изручен руским властима и прогнан у Сибир. Одатле је успео да побегне и у Западној Европи се повезао с тајном организацијом руских револуционарних демократа "Земља и слобода", а 1869. је основао тајну организацију "Алијанса социјалистичке демократије". На Хашком конгресу 1872. искључен је из Прве интернационале. Дела: "Државност и анархија", "Кнутогерманска империја и социјална револуција".

1884 - Умро је амерички детектив шкотског порекла Ален Пинкертон, који је 1850. основао Националну детективску организацију "Пинкертон". 1896 - Умрла је америчка књижевница Херијет Елизабет Бичер Стоу, борац за женска права и ослобођање црних робова. Романом "Чича Томина колиба", у којем је црначко ропство подвргла снажној критици, допринела је укидању ропства у САД.

1902 - Рођен је амерички филмски режисер немачког порекла Вилијам Вајлер, чији се филмови одликују стилском перфекцијом. Добио је Оскара за филмове "Госпођа Минивер", "Бен Хур" и "Најлепше године нашег живота". Остали филмови: "Оркански висови", "Мале лисице", "Како украсти милион долара", "Наследница", "Детективска прича", "Кери", "Празник у Риму", "Пријатељско убеђивање".

1908 - Ступила је на снагу одредба укључена у другу Међународну радиотелеграфску конвенцију о употреби сигнала СОС, Морзеовом азбуком, у случају невоља на морима. Крајем 20. в. сигнал СОС је одбачен, али током 20. в. његова употреба је спасла хиљаде живота помораца.

1921 - На тајном састанку у Шангају основана је Комунистичка партија Кине, која је непуне три деценије касније освојила власт. 1931 - Рођена је америчка филмска глумица француског порекла Лесли Карон, запажена у филмским мјузиклима педесетих година 20. века. Филмови: "Американац у Паризу", "Жижи", "Лили", "Фани". 1934 - Рођен је Клод Бери, француски режисер, глумац, продуцент и сценариста, добитник Оскара. Међу његовим најпознатијим филмовима су адаптације трагичних прича из провансалског живота француског писца Марсела Пањола - "Жан де Флорет" и "Манон". Важио је за аутора који приморава публику да размишља и поставља питања.

1934 - Рођен је Сидни Полак, амерички филмски режисер, глумац и продуцент. Аутор је филмова "Проклети посед", "Коње убијају, зар не?", "Џеремаја Џонсон", "Девојка коју сам волео", "Три Кондорова дана", "Тутси", "Преводацац", "Моја Африка" за који је 1985. добио Оскара.

1942 - Трупe нацистичке Немачке заузеле су у Другом светском рату, после осмомесечне опсаде, најважнију руску црноморску луку Севастопољ на полуострву Крим.

1960 - У Гани је проглашена је република, а њен први председник је постао дотадашњи вођа владе Кваме Нкрумах. Гана је стекла независност 1957, до тада она је била британска колонија под именима Златна обала и доцније Гана.

1961 - Рођена је Дајана Спенсер, која је удајом за британског престолонаследника принца Чарлса постала принцеза од Велса.

1961 - Умро је амерички атлетичар афричког порекла Карл Луис, један од најуспешнијих спортиста 20. века.

1962 - Афричка република Руанда и краљевина Бурунди су стекле независност. Оне су до Првог Светског рата биле саставни део Немачке Источне Африке (Тангањике), а после њега белгијски посед Руанда-Урунди. 1966 - На седници Централног комитета Савеза комуниста Југославије, познатој као "Брионски пленум", на основу монтираних оптужби оштро је осуђена Служба безбедности због наводног штетног деловања на развој самоуправног система. Главна жртва политичког обрачуна Александар Ранковић, близак сарадник Јосипа Броза, принуђен је да поднесе оставку на све функције. Последица је била поступна потпуна деструкција прво службе безбедности, а потом и Југославије.

1969 - Данска је постала прва земља у којој је допуштена продаја и производња порнографије.

1974 - Умро је аргентински државник Хуан Доминго Перон, председник од 1946. до 1955. и од 1973. до смрти. После војног удара 1943, у којем је учествовао, постао је министар рата, 1944. потпредседник, а 1946. шеф државе. Владао је ауторитарно, ослањајући се на најшире слојеве. И његова супруга Ева Перон била је изузетно популарна. Одвојио је 1955. цркву од државе и увео секуларне школе, због чега га је римокатоличка црква екскомуницирала. У септембру 1955. оборен је у побуну делова копнене војске и морнарице, после чега је емигрирао. По повратку у земљу, у септембру 1973, поново је изабран за председника Аргентине.

1990 - У Србији је, на референдуму, одлучено да се донесе нов устав и распишу вишестраначки избори. На референдум је изашло 75,2 одсто бирача од којих је 96,8 одсто гласало "за".

1991 - Лидери источноевропских земаља су на састанку у Прагу укинули Варшавски пакт, установљен 14. маја 1955. од стране Совјетског Савеза, Бугарске, Пољске, Румуније, Чехословачке и Мађарске, као одговор на стварање НАТО.

1991 - У Тењи, предграђу Осијека, убијен је Јосип Рајхл Кир, начелник Полицијске управе Осијек. Иако убиство Рајхл Кира никада, правно, није расветљено до краја, несумњиво је да је био жртва локалних хрватских екстремиста јер је био осведочени поборник смиривања тензија у време када је почињао рат у Хрватској у склопу разбијања Југославије. Непосредни извршилац је осуђен али су његови налогодавци измакли правди.

1994 - Вођа Палестинске ослободилачке организације Јасер Арафат дошао је у Палестину, окончавајући 27-годишње избеглиштво.

1996 - Умро је Стојан Стив Тешић, српско амерички књижевник, филмски сценариста, добитник Оскара. Рођен је у Србији, завршио је Универзитет Индијана. Током боравка на Колумбија универзитету пише прве комаде. Његова драмска дела доживела су велики успех, између осталог, награђен је и Оскарком за сценарио филма "Четири друга". Министарство за дијаспору владе Србије установило је 2005. Награду Стојан Стив Тешић, којом се награђују писци српског порекла који пишу на другим језицима. Филмови: "Breaking Away", "Eyewitness", "Four Friends", "The World Aching to Garp", "American Flyers", "Eleni". Играни комади: "Nourish The Beast", "The Carpenters", "Division Street". Романи: "Summer Crossing", "Karoo".

1997 - Умро је амерички филмски глумац Роберт Чарлс Дуран Мичам, који се педесетих година 20. века прославио улогама ноншалантних јунака изразите персоналности. Филмови: "Прича о Г. И. Џоу", "Из прошлости", "Црвени пони", "Макао", "Анђеоско лице", "Друга прилика", "Река без повратка", "Бандидо", "Ловци", "Најдужи дан", "Елдорадо", "Анцио", "Добри момци и рђави момци", "Збогом лепојко", "Рајанова кћи", "Јакуза", "Битка за Мидвеј", "Маријини љубавници", "Амбасадор".

2000 - Данска краљица Маргарета II и шведски краљ Густав XVI пустили су у саобраћај 16 километара дуг "Оресундски мост" између Малмеа и Копенхагена, тада најдужи друмско-железнички мост у свету. Мост грађен четири године, који је коштао три милијарде долара, омогућио је да Шведска буде друмском везом повезана са континенталном Европом.

2002 - Формално је започео рад Међународног кривичног суда у Хагу, који би требало да има надлежност у читавом свету у случајевима дела геноцида, ратних злочина и злочина против човечности, почињених од дана успостављања тог суда.

2002 - Приликом америчког бомбардовања авганистанских положаја код села Какарак у провинцији Урузган, североисточно од Кандахара, погинуло је 48 цивила, највише жена и деце, када је бомба погодила кућу у којој је прослављано венчање.

2004 - Свргнути ирачки председник Садам Хусеин први пут се појавио пред судијом који му је прочитао оптужницу за злочине против ирачког народа. Било је то прво појављивање Садама Хусеина у јавности после седам месеци у затвору.

2006 - Преминуо је Ријутаро Хашимото, бивши председник владе Јапана, од јануара 1996. до јула 1998. године. Руководио је највећом фракцијом у Либерално-демократској партији до јула 2004. године. Током његовог мандата отворена је нова ера у односима с Кином, након готово века затегнутости.

2006 - У експлозији аутомобила бомбе у шиитском делу Багдада погинуло је 66 особа, а око 100 је рањено. Сунитски побуњеници су навели да је постављање бомбе на пијаци у шиитском делу Багдада "нормалан одговор на оно што шиитска милиција ради сунитима".

2007 - Умро је српски књижевник Милан Мика Оклопцић. Дипломирао је драматургију на Факултету драмских уметности где је извесно време и предавао. Своје америчко искуство - у САД је магистрирао заједно са Семом Шепардом - преточио је у први роман "ЦА блуз". Објављен 1981. овај роман постао је хит, доживео је бројна издања и продат је у тиражу већем од 100.000. Оклопцић је аутор пет романа, седам позоришних представа и око 20 радио и ТВ драма. Последње две деценије живео је у САД.

2008 - Молдавија је понудила отцепљеном Придњестровљу статус републике са сопственим уставом и правом иступања из Молдавије у случају да се међународни статус Молдавије промени. Влада у Кишињеву понудила је Придњестровљу и петину места у заједничкој скупштини, али без права вета, на чему инсистира власт у Тираспољу. Придњестровље настањује приближно по трећина Руса, Украјинаца и Молдаваца.

2008 - Умро је Дејан Медаковић, српски историчар уметности, историограф, књижевник, председник Српске академије наука и уметности од 1999. до 2003. Рођен је у Загребу,

тада Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, у породици која је дала низ великана српске културе. Гимназију је завршио у Сремским Карловцима. Од 1942. радио је у Музеју кнеза Павла, а након рата у Музеју града Београда, Министарству за науку и културу и Савезном заводу за заштиту споменика културе, потом у Историјском институту САН (1952-1954). Докторирао је тезом "Графика српских штампаних књига XV-XVII века" 1954. Предавао је на Филозофском факултету у Београду до пензионисања 1982. У Матици српској руководио је истраживањима из области историје уметности. Уређивао је "Зборник за ликовне уметности Матице српске". Бавио се широким распоном тема, од средњовековне уметности до модерног сликарства, али највише - српским бароком, српским културним приликама у 18. в. и српским сликарством 19. в. Аутор је и неколицине књижевних дела и више збирки поезије. Руководио је и основао (или обновио) низ културних и научних пројеката, попут "Вукове задужбине". Од 1995. редовни је члан Европске академије са средиштем у Салцбургу, а редовни члан Лајбницевог друштва (Берлин) и почасни члан Румунске академије постао је 2001. Добитник је награде за животно дело (Седмојулске), аустријске Гинделдз награде, Хердерове награде. Био је почасни грађанин Сремских Карловаца. Дела: "Београд на старим гравирама", "Српски сликари 18. века", "Путеви српског барока", "Сведочења", "Истраживачи српских старина", "Барок код Срба", "Савина", "Сент Андреја", "Летопис Срба у Трсту", "Срби у Бечу", коаутор "Историје српског народа" 1-10 СКЗ, "Хиландар", сећања: "Ефемерис" 1-5.

2009 - У Београду су започеле Летње Универзитетске игре, 25. по реду, на којима се окупило око 8.500 студената-спортиста из 145 земаља света.

2009 - Умро је Карл Малден, амерички глумац српског порекла, добитник Оскара. Најпознатији је по улогама у филмовима "Трамвај звани жеља" (Оскар 1951.), "На доковима Њујорка" као и тв серији "Улице Сан Франциска". Рођен је у Индијани као Младен Секуловић, од оца Србина и мајке Чехиње, а име је променио у 22. години из професионалних разлога. Прославио се филмовима Елије Казана, с којим је сарађивао и у позоришту. Његово карактеристично лице омогућило му је да игра веома различите улоге, од свештеника до гангстерског шефа, од рогоње до генерала.

2013 - Резидуални механизам, наследник Међународног кривичног суда за бившу Југославију, почео је да функционише у Хагу.

2017 - У Сорису у централном делу државе Мато Гросо, Бразил, ухапшен је Луис Карлос да Роха, познат под надимком "Бела глава", представљен као највећи јужноамерички "краљ кокаина". Његова мрежа обухватала је производњу кокаина у Боливији, Колумбији

и Перуу, а наркотици су продавани по Јужној Америци, САД, Европи. Да Роха, чије се лично богатство процењује на око 100 милиона долара, успешно се скривао три деценије пошто је променио лични опис и идентитет.

2020 - Скупштина Црне Горе усвојила је закон о истополном партнерству, чиме су омогућене и нормиране заједнице особа истог пола, али без могућности усвајања деце.

(Танјуг)